

Книжка для дітей будь-якого віку,
що містить прості поради, які допоможуть
зробити довкілля чистішим, безпечнішим і
здоровішим.

Якщо кожен з нас зробить свій невеличкий
внесок, наша планета швидко стане чистішою.

Допоможемо разом!

Приймай душ замість ванни

не дозволяй крану протікати

користуйся товарами в упаковках, які можна заповнити вдруге, чи виготовлених з матеріалів, що розкладаються

Коли чистиш зуби, закривай кран

не використовуй у пральній машині режим сушки

купуй у
місцевих
виробників

користуйся
громадським
транспортом

зберігай чистоту!
Сортуй сміття.

їдь до школи на
велосипеді
або йди пішки,
це може бути набагато
веселіше!

вибирай
упаковки з відновлюваної
сировини або такі,
що розкладаються

сортуй сміття для
вторинної переробки,
не тільки вдома,
але і в школі!

друкуй
з обох сторін аркуша
і тільки тоді, коли це
вкрай необхідно

принеси
власне горнятко
або персоналізуй
пластикове горнятко, щоб
використати його
декілька разів.

віддай іншим
речі, якими ти вже
більше не
користуєшся

використовуй
природне, а не
електричне
освітлення.

навчи своїх батьків

любити і поважати природу

купувати товари від місцевих виробників,
щоб заощадити кошти, які витрачаються
на транспорт, і підтримати економіку

купувати електронні прилади
з позначкою *energy star*
для енергоефективних виробів

уникати пластикових
пакетів і використовувати
еко-торбинки

встановлювати на кранах
фільтри для води, щоб не
використовувати воду у пляшках

збирати дощову воду для поливу
городу чи кімнатних рослин

зменшувати кількість сміття,
переробляти речі
і сортувати для подальшої переробки
скло, папір, пластмасу, метали і
електронні прилади

вимагати отримання рахунків
електронною поштою і здійснювати
оплату он-лайн

використовувати сірники
замість запальничок

виключай світло, коли
виходиш з кімнати

заміни класичні
лампочки
на енергозберігаючі

використовуй
налаштування
комп'ютера
для економії енергії

налаштовуй регулятор
температури
на один градус нижче

користуйся пальчиковими
акумуляторами
і викидай старі батарейки у
спеціально відведені
для цього місця

витягни з розетки зарядні
пристрої
і виключи прилади,
якщо ти їх не використовуєш,
оскільки вони споживають
електроенергію навіть тоді, коли
знаходяться у режимі
очікування

ЗБІР І ВТОРИННА ПЕРЕРОБКА

Більшість речей, які ми викидаємо, не розкладаються. А це значить, що вони, потрапивши на сміттєзвалища, ніколи не зникнуть з природи і будуть безупинно накопичуватися. Шляхом переробки ці матеріали зможуть отримати друге життя і використовуватися у якості нових предметів.

Правильно підготувати матеріали до вторинної переробки – це ще один спосіб зекономити енергію. Відходи слід сортувати в залежності від матеріалу, з якого вони виготовлені. Таким чином процес перетворення відходів у нові вироби вдасться зробити ефективнішим. Крім того, що вони займають дуже багато місця, різні речовини з відходів можуть бути небезпечними, забруднювати воду, повітря і ґрунт, заражати рослини, тварин і людей.

КОРИСТЬ ВІД ПЕРЕРОБКИ:

- Уникаємо накопичення відходів і токсичних речовин, зберігаючи наше довкілля чистим.
- Зберігаємо велику кількість енергії та води, які потрібні для виробництва нових товарів «з нуля».
- Економимо сировину, яку би використали для виробництва нових товарів. Наприклад, пластмасу виготовляють із нафти, яка є вичерпним ресурсом, як і боксит, з якого отримують алюміній.
- Скло і алюміній можна переробляти безкінечно, не втрачаючи при цьому їхньої якості.

ЯК ПРАВИЛЬНО ПЕРЕРОБЛЯТИ?

- 1 Збери інформацію. Дізнайся у місцевої компанії з вторинної переробки про види матеріалів, які збирають у твоєму регіоні. При тому, що пластикові предмети дуже схожі між собою, їх виготовляють з різних матеріалів. Щоб їх можна було переробити на нові предмети, їх необхідно відсортувати за матеріалом, з якого вони виготовлені. На кожній упаковці вказується знак, який повідомляє нам, з чого вона зроблена. У кінці книжечки ти знайдеш перелік знаків, які найчастіше зустрічаються на упаковках, та пояснення до них.
- 2 Сполочи водою. Вимий із упаковки залишки їжі чи інших органічних речовин.
- 3 Зніми пробку або розбери на частини упаковку, виготовлену з різних матеріалів. Наприклад, пластикові пляшки від води і соку виготовляють з поліетилентерефталату, скорочено ПЕТ (1), а пробки до них – з поліпропілену, тобто ПП (5).
- 4 Стисни пластикові пляшки, тетрапак-коробки, алюмінієві бляшанки, щоб вони займали якомога менше місця у контейнері.
- 5 Сортуй відходи. Викидай їх у відповідні контейнери.
- 6 Не забудь помити руки після роботи з відходами.

ЕЛЕКТРИЧНІ ТА ЕЛЕКТРОННІ ПРИЛАДИ

Електричні та електронні прилади все більше присутні у нашому житті, а нові моделі дуже швидко змінюють старіші.

Вироби, які не підлягають вторинній переробці, потрапляють на смітник або їх спалюють, таким чином такі небезпечні речовини, як свинець, ртуть та кадмій потрапляють у ґрунт, воду чи повітря. Уся електронна чи електрична апаратура може і повинна підлягати вторинній переробці або повторно використовуватися. Якщо нею ще можна користуватися, її можна віддати у використання людям, які не можуть собі дозволити купити нову.

У складі таких предметів можна знайти пластик чи скло, а також деякі дорогоцінні метали, наприклад: сталь, алюміній, свинець, платина, золото, срібло, паладій, мідь, нікель, кадмій, літій, германій, барій та ін.

Спробуйте вибирати апаратуру, якою можна користуватися довгий час і на якій є знак енергоефективності. Деякі магазини надають знижки при придбанні нової апаратури в обмін на стару.

Підлягають вторинній переробці: телевізори, радіоприймачі, холодильники, морозильні камери, пральні машини, мікрохвильові печі, газові плити, монітори, комп'ютери, принтери, картриджі, джерела безперебійного живлення, мережеві пристрої, обладнання для телекомунікацій, кондиціонери, мультимедійне обладнання, dvd-програвачі, промислові кондиціонери, морозильні вітрини, промислові роботи, інструменти, електричні машини, двигуни, турбіни, кабелі, інтегральні схеми і плати, котушки, дроти, лампочки, ліхтарі, неонові лампи, освітлювальні системи, обігрівальні прилади, вентилятори, пілососи, швейні машини, праски, тостери, кавоварки, електробритви, фени для волосся, зубні електрощітки, ваги, комп'ютерні мишки і клавіатура, телефони, факсимільні та копіювальні апарати, мобільні телефони, відеокамери та фотоапарати, звукова апаратура, музичні інструменти тощо.

Види пластику, які ми використовуємо

PETE

HDPE

PP

Other

Зніми ковпачок, помий, стисни.

Пляшки від води, соку і пива, упаковки від миючих засобів та косметичних виробів, соусів, рослинної олії, різноманітні коробки, ящики, баки та багато інших різних речей.

Не підлягають вторинній переробці упаковки, в яких зберігають мінеральні мастила, фарби, пестициди чи інші токсичні речовини.

пластик
метал

алюміній і сталь

бляшанки з-під пива і соків, фольга тільки у випадку, якщо вона чиста, консервні бляшанки.

Газети, журнали, офісний папір, книги, зошити, картонні упаковки усіх видів.

Скоби витягати не потрібно. Не підлягають вторинній переробці брудний папір, серветки чи восковий папір.

Дізнайся, у який контейнер викидають тетрапак-коробки від молока і соку.

папір

Позначка для переробленого паперу.

Будь-яка скляна тара, ополіснута водою,
без пробок.

Не приймаються дзеркала, кераміка,
термостійке чи безпечне скло,
вікна.

Електролампочки збирають для вторинної
переробки у спеціально відведених місцях
у магазинах будівельних матеріалів.

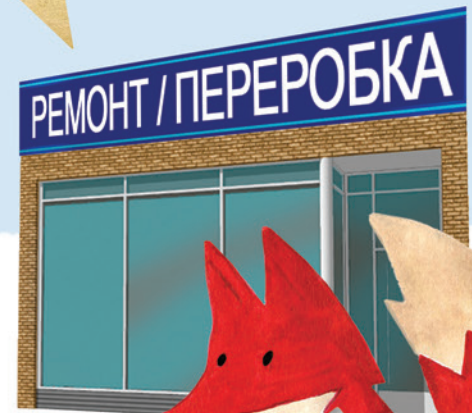
СКЛО

Ремонтуйте речі
замість того, щоб
замінювати їх!

Віддайте прилади,
якими ще можна
користуватися.

Комп'ютери, телевізори, радіо,
холодильники, пилососи, пральні машини,
мікрохвильові печі, телефони, факсимільні та
копіювальні апарати, кондиціонери, побутова техніка,
обігрівальні прилади, вентилятори, звукова апаратура,
мультимедійне обладнання, dvd-програвачі, музичні
інструменти, джерела безперебійного живлення,
освітлювальні прилади, лампочки, ліхтарі, неонові лампи,
акумулятори, картриджі з тонером, електричні та
електронні прилади, апаратура для телекомунікацій
та мереж, кабелі, інтегральні схеми і плати тощо.

Знаки на пакувальних матеріалах

Цей знак **не вказує на те, що виріб підлягає вторинній переробці**, а тільки нагадує нам, що упаковку потрібно викидати у смітник і дотримуватися чистоти.

Зелена крапка означає, що компанія-виробник дає гарантію прийому та вторинної переробки пакувального матеріалу. **Не вказує на те, що матеріал підлягає вторинній переробці!**

Відходи електричного та електронного обладнання вказують на те, що **вироби підлягають вторинній переробці або повторному використанню і їх не потрібно викидати в смітник!** Позначку наносять на електричні та електронні побутові прилади, такі як холодильники, телевізори, складові деталі комп'ютерів та телефонів тощо.

Стрічка Мебіуса – знак що найчастіше зустрічається, і означає, що пакувальний матеріал **переробляється!** Може з'являтися на різних категоріях повторно перероблених матеріалів.

Пакувальний матеріал/виріб частково виготовлено з вторинної сировини, у деяких випадках вказують і відсоткову частку вторинної сировини у складі нової упаковки.

Поліетилентерефталат переробляється! Цей вид пластмаси, усім відомий під назвою ПЕТ, використовується при виробництві пакувального матеріалу для соків, мінеральної води, пива, соусів, рослинної олії, різних пластикових коробок тощо.

Поліетилен високого тиску переробляється! Його використовують для виготовлення пакувального матеріалу для шампунів та інших косметичних виробів, миючих засобів, відбілювачів, смітєвих мішків, ящиків для овочів і фруктів, ємностей для напоїв, машинного мастила тощо.

V (вініл) або полівінілхлорид ПВХ переробляється, але про це потрібно дізнатися у місцевій компанії з переробки. Його використовують для виробництва труб, шлангів, ізоляцій, кабелів, медичного обладнання, ємностей для миючих засобів, пластикових вікон та інших будівельних матеріалів.

Поліетилен низького тиску переробляється, він найчастіше зустрічається у пластикових пакетах, а також входить до складу одягу, меблів та інших товарів господарського вжитку.

Поліпропілен переробляється! Це матеріал, який використовують у пробках для ПЕТ-упаковок, пляшках з-під кетчупу та інших харчових продуктів, для виробництва сумок, меблів, одягу, електронних приладів, в автопромисловості та у теплопроводах, оскільки цей матеріал є стійким до теплоти.

Полістирол не переробляється. Його використовують як ізолятор на будівництві, як захист у різних пакувальних матеріалах, у корпусах DVD-програвачів, ручок, для виготовлення одноразових тарілок, кухонного приладдя, харчових коробок.

Полікарбонати переробляють, але в залежності від матеріалу. Спробуйте дізнатися у місцевої компанії з переробки відходів, які матеріали вони приймають. До цієї категорії входить широкий асортимент продукції, в т.ч.: деталі різних електричних і електронних приладів, DVD-програвачів, сонцезахисні окуляри, захисні матеріали для вікон, теплиць, автомобілів, літаків чи медичного обладнання, бідони для води та інші вироби.

Пакувальні матеріали та вироби з **алюмінію переробляються** безкінечно, не втрачаючи при цьому своїх якостей.

Знак вказує на те, що пакувальний матеріал виготовлено зі **сталі** і він **підлягає вторинній переробці**. Консервні бляшанки, балончики, упаковки для фарб, олій та багато іншої продукції виготовляють зі сталі. Її також використовують при виробництві різної апаратури, в машинобудуванні та на будівництві.

Скляну тару **можна переробляти** безкінечно.

Товар виготовлено із 100% переробленого паперу.

Цей знак є зареєстрованим товарним знаком European Bioplastics. Він свідчить про те, що пакувальний матеріал **біологічно розкладається і підлягає компостуванню**.

Знак „Energy Star” та європейське маркування енергетичної ефективності допомагають нам розпізнати товари, які відповідають найвищому класу енергоефективності.

Позначки для паперової продукції FSC (FSC – це Лісова Опікунська Рада). Знак FSC на упаковці товарів свідчить, що товаровиробник продукції дотримується вимог соціальних та екологічних стандартів Лісової Опікунської Ради, які стосуються управління лісами та раціонального управління ресурсами.

Тетрапак-упаковки **можуть перероблятися**.

Цей знак вказує, що товар не був протестований на тваринах.

Знак відповідності органічним стандартам Європейського Союзу.

Компостну яму закритого типу легко можна зробити у дворі з піддонів чи дощок або купити спеціальний контейнер для компостування.

Переробляйте органічні відходи з кухні та двору і отримаєте ідеальне добриво для власного саду і городу.

Можете збирати відходи фруктів і овочів, яєчну шкаралупу, листя, траву та інші садові рослини, дрібно нарізані гілки, кавову гущу, чай в пакетиках, подрібнений папір, тирсу і навіть садовий ґрунт, щоб пригасити можливий неприємний запах і прискорити процес розкладання.

Не кладіть туди м'ясо, кістки, рибу, бур'яни з насінням, хворі рослини.

Час від часу перемішуйте вміст компостної ями.

Проект "YES - Young Energy Specialists against energy waste in cross-border schools" («YES: юні спеціалісти з енергозбереження ЗА економію енергії у школах прикордонних територій») HUSKROUA/1101/104 впроваджується в рамках Програми транскордонного співробітництва Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна ЄІСП на 2007-2013 рр. (www.huskroua-cbc.net) і фінансується Європейським Союзом через Європейський фонд сусідства і партнерства.

Європейський Союз складається з 28 країн-членів, які вирішили поетапно об'єднати разом свої інновації, ресурси і долі. Спільно, протягом 50-річного періоду розширення, вони побудували зону стабільності, демократії і поступального розвитку, підтримуючи культурну різноманітність, толерантність та індивідуальні свободи. Європейський Союз прагне поділитися своїми надбаннями та цінностями з країнами і народами, що знаходяться за його межами. Виконавчим органом ЄС є Європейська Комісія.

Програма прикордонного співробітництва ЄІСП Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна реалізується протягом 2007-2013 років на зовнішніх кордонах країн-членів Європейського Союзу і України. Європейський Інструмент Сусідства та Партнерства стимулює прикордонне співробітництво на кордонах з Європейським Союзом.

Спільним Керуючим Органом програми є Національне Агентство Розвитку Угорщини. Веб-сторінка програми www.huskroua-cbc.net.

Проект «YES: юні спеціалісти з енергозбереження ЗА економію енергії у школах прикордонних територій» впроваджується Агентством з енергетичного менеджменту повіту Марамуреш (Румунія) у партнерстві з громадською організацією Агентство сприяння сталому розвитку Карпатського регіону «ФОРЗА» (Закарпатська область, Україна).

Головною метою проекту YES є підвищення обізнаності і сталості використання енергії та зниження пов'язаних з цим викидів вуглецю в школах прикордонних територій з допомогою спільної освітньої програми, розробленої для навчання учнів середніх шкіл (13-17 років) практичним навичкам енергетичного менеджменту та їх застосування в школах.